

ՀԱՅ ՆՇԱՆԱՒՈՐ ԵՐԳՉՈՒՂԻ

ՄԵԾԾՕ-ՍՕՓՐԱՆՈՅ

ՕՐ. ՄԱՐԻ ՊՈՏՈՒՐԵԱՆ

Օր. Մարի Պոտուրեան Պարտիզակցի, Բեռլինի մեր ողբ. Հ. Ա. Ղազիկեանի, լսում անուն մըն է այլեւս, ոչ միայն վեներտիկի, այլ նաեւ իտալիոյ ուրիշ ֆաղաֆներուն մէջ. ստացած է յանախ

Եւ դեռ կը ստանայ գտնական երաժշտական հանդէսներու յանձնարարներէն բախանազին հրաւերներ:

Վերջերս վեներտիկի Զայնափիլոի կեդրոնը կազմակերպած ըլլալով տալ նաշակ մը արդի ճայնական երաժշտութեան, դիմած էր հայ երգչուհիին, որ իր գմայլիկի գեղգեղումներով վերջոսին ապացոյցը կու տար իր արուեստին կատարելութեան: Այս տարւոյ Նոյեմբ. 14ի երեկոյեան սարքուած երեկոյքը ժամը 7-8, մին էր այն հանելի ժամանցներէն: Յայտագիրը կազմըւած էր դասական եւ նաեւ արդի երաժշտական կտորներէ, գորս բոլորն ալ անքերի ճշգրտութեամբ եւ իր ձայնի նկուն, ոլորուն կակղութեամբ, եւ զգացումի նրբերանգներով գիտաւ արտայայտել եւ սիրել տալ Պալսէն, Պասսանիէն, Մարքիսիէն, Կրիկէն, Կունոյէն, Փիցցէրփիէն երգուած կտորները եւ իտալացի նոր երգահան Օր. Մարիլոյ Քափուիսէն, որուն «Կեանքի նաւը» (*La Nave della vita*), համակրելի շնշտ մը ունէր. խօսուն, բարեբաղան շարժումով լի: Շատ գեղեցիկ էր Կունոյի «Յայգանուգը» (*Serenata*), գոր մեր ուշիմ ու շնորհալի երգչուհիին փափուկ ու ազնի կերպով արտայայտեց:

Նոյն վեներտիկեան Զայնափիլոի կեդրոնը 20 Գեկտեմբերով սկիզբ կու տար *ճարտական շրջանի մը (Ciclo lirico)*. Եւ այս անգամ դարձեալ ինքն Մարի Պոտուրեանն է նախընտրուած երգչուհին, որ երգեց գլխաւորապէս Փիցցէրփիէն, Գազելլայէն եւ Մալիփիէրոյէն: Գեկտեմբեր 28ինը՝ այս շարքին նուիրուած երկրորդ երեկոյքն էր, կատարուած միշտ մեծ յաջողութեամբ:

Երգչուհին Օր. Մարի Պոտուրեանի մէջ՝ նոր յայտնութիւն մըն է, բայց յայտնութիւն մը որ արթնցուց իսկոյն գեղարուեստական այս երկրին մէջ լարուած ուշադրութիւն:

Նէ արդէն տաղանդաւոր դաշնակահարուհի մը, 1931ի Յուլիսին աւարտած իր ուսումները եւ ստացած վկայականը՝ անմիջապէս հոս վեներտիկի մէջ կ'ըլլար զարդը նուագահանդէսներու, փնտռուած եւ սիրուած ակումբներու մէջ: Փատուա, Ռովիկոյ, Ատրիա, Թրեւիգոյ, Ուտինէ, Միլան, Պոլոնիա, Գրեմոնա, եւ դեռ ուրիշ բազմաթիւ ֆաղաֆներու մէջ ի յայտ բերած է իր մատներուն ճարտարութիւնը եւ իր արուեստին բոլոր խանդն ու նրբութիւնը:

Իր համբաւը իտալիայէն դուրս եւս կը տարածուէր եւ կ'արժանանար հիացումի նաեւ փարիզ եւ վարշաւա:

1940ին է սակայն որ իր դաշնակահարուհիի համբաւին վրայ՝ կ'աւելնար ձայնի հմայքն ալ: Օր. Մարի, օժտուած ի բնէ նուրբ ու գիտակից նաշակով եւ իմացականութեամբ, փութով՝ աւելի ճիշտ չլսուած արագութեամբ աւարտեց ուսումնական ընթացքը՝ մտնելով իսկոյն Գ. դասարանը եւ ստանալով նոյն տարին իսկ առաջին վկայականը «Գեղեցիկ երգի»՝ յաջորդ տարին 1941ին լրացնելով ամբողջ պահանջուած ուսումները՝ կը ստանար *«Professoressa in Bel Canto»*ի տիտղոսը՝ երկու տարուան մէջ կատարելով հինգ դասարաններու նիւթերը, ձիւտա տալլա Ռիծծա Ուսուցչուհիի ձեռքին տակ, որ կը հիանար հայ օրիորդին ուշիմութեան եւ արտասովոր ընդունակութեան վրայ:

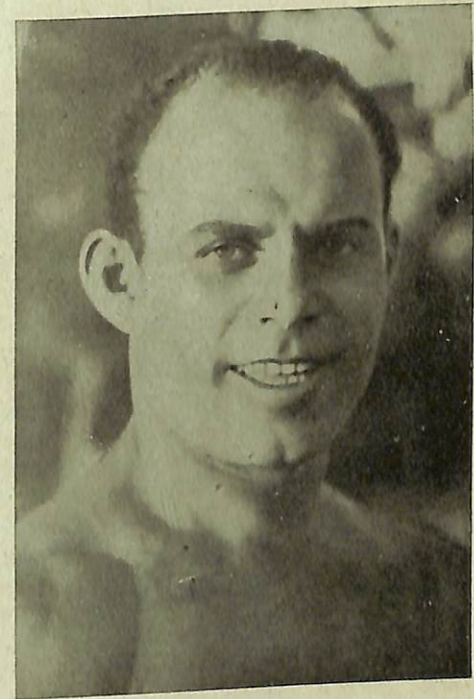
Ու այնուհետեւ նախ վեներտիկ, եւ ապա իտալական գլխաւոր ֆաղաֆներու մէջ, որքան որ պատերազմով ստեղծուած կեանքի դժուար կացութիւնը կը քոյլատրէր, նէ կը ստանար միշտ ծափահարութիւններ: 1940ի Ապրիլ 8ին տակաւին չաւարտած իր ընթացքը, փորձը կու տար իր երգի դիւրամիքին՝ Թրեւիգի մէջ: Եւ յաջորդաբար 1942ին կը հաւիրուէր Ուտինէի մէջ կազմակերպուած *«Pro Combattenti»*ի Յանձնարարներէն՝ փայլ տալու հանդէսին իր երգով, ինչպէս 1943, Մարտ 30ին Պոլոնիայի Պետական երաժշտանոցին Սրահին մէջ, Ապրիլ 12ին Փատուայի երաժշտանոցին մէջ, եւ դեռ նոյն տարւոյն Մայիս 24ին՝ Կորիցիայի Գեղարուեստի Ընկերութեան կողմէ կազմակերպուած հանդէսին առթիւ: Իսկ 1944 Յունուար 23ին՝ վերստին վեներտիկ գտնական ա-

ՄԱՐԶԻԿ

ՊՐ. ՍՏԵՓԱՆ ՍՐԱՊԵԱՆ

Մեր թերթին թղթակից մը կը հաղորդէ. Նոյեմբեր 18ին Միլանի հրէջ մեծ խումբին կազմակերպութեամբ տեղի ունեցան իտալիոյ մարզիկներու միջեւ ծանրութիւն բարձրացնելու ախոյեանութեան մրցումները: Ներկայ էին բազմաթիւ ընտիր մարզիկներ, ժամադրուած հասնելու Միլան՝ իտալիոյ զանազան կողմերէն: Մըրցումներուն կը մասնակցէր նաեւ Միլիթարեան Վարժարանի երեմնի սան՝ յայտնի մարզիկ Պր. Ստեփան Սրապեան, որուն պիտի վիճակուէր Իտալիոյ բացարձակ ախոյեանի տիտղոսը՝ ծանրութիւն բարձրացնելու մէջ: Յիշուի Պր. Ստեփան Սրապեան, կազմակերպիչներուն եւ խումբի ղեկավարութեան զնախադրանքին եւ ջերմ ծափահարութեան արժանացաւ՝ երբ ձայնասփիւռը աւետեց իր յաղթութեան լուրը:

Իր բարձրացուցած ծանրութեան չափանիշն է՝ 310 քիլոյ: Պր. Ս. Սրապեան իտալիոյ մարզա-

կան կեղերնական մարմնոյն կողմէ երբեմն պաշտօնապէս կը հրաւիրուի խօսելու ձայնասփիւռէն՝ մօծապէս ալ եւ ալ ներթերու չուրջ: Վերջերս մարզական այլ եւ ալ ներթերու չուրջ: Վերջերս մի քանի անգամ զինք լսելու հաճուցը ունեցանք: Պր. Ստեփան Սրապեան ծնած է Կէլէյի Օրթոքիլը, 11 Յունուար 1908ին: Մեր ջերմ շնորհաւորութիւնները եւ մաղթանքները նորազոյն Ա. յաջողութիւններու:

—000—

նիքներով լսել տուաւ կրկին ու կրկին անգամ իր ձայնը ի հիացումն արուեստագէտներու, ինչպէս օրինակի համար *«Circolo artistico»*էն կազմակերպուած երեկոյքին մէջ:

Յայտագիրներուն վրայ, որ ընդհանրապէս կը պարունակեն վերտի, վակների, Պասսանիի, Տուրանթի, Բովիլի, Բէսփիկի կտորները՝ կը գտնենք նաեւ հայկական հեղինակներէ ընտրուած երգեր, ինչպէս *Կոմիտաս Վ.է. «Քէլի ցուր»*, «Միլանի ծառ», «Զեմ կրնայ» ժողովրդական սիրուն երգերը, *Մէլիքեանի «Վարդը»*, *Ալեմաշի «Մաղիկ էի»* եւայլն:

Մեծապէս գովելի է անտարակոյս Օր. Մարի Պոտուրեանի մէջ նաեւ ազգասիրութիւնը, որ եւրոպական արուեստի այս կեդրոններուն մէջ չի մոռնար ցուցադրել եւս հայ երգին գեղեցկութիւնը:

Իր ստացած հրաւերները գտնական ֆաղաֆներէ, արդէն շատ բան կ'ընեն իր արուեստի կատարելութեան մասին. սակայն աւելցնենք նաեւ սա պարագան՝ որ նէ երգած է յատկապէս *Ֆենիչէ* քատրոնին մէջ ի վեներտիկ. բան մը որ շատ մեծահամբաւ արուեստագէտներու միայն տրուած առանձնաշնորհութիւն է: 1942, Սեպտեմբեր 6ին միջազգային երաժշտութեան նուիրուած երեկոյքին մէջ, յետոյ 1944, Նոյեմբեր 27ին՝ Մօզար-Բէսփիկի-Պիլոյէն երգահաններու գմայլիկ կը տրուէր ընտրուած նուագահանդէսի մը առթիւ, ուր այնքան յաջող կերպով երգած է Օրթոքիլոյ Բէսփիկիի *«Թրամոնթօ»*ն, որ հեղինակին գլուխ գործոցներէն է: Իսկ այս տարի, 13 Օգոստոսին, *Երիտասարդաց Մշակութային Միութեան* կողմէ պատրաստուած երեկոյքին մէջ արժանացած է շնորհակց ծափերու՝ անքերի երգեցողութեամբ ընկերակցելով լարական գործիքներուն:

Երեւոյց է նաեւ բեմի վրայ, կատարելով ձ. Փուլչիկիի *«Սուօր Անճիլիքա»* օփերային մէջ զըլ-խաւոր դերերէն մէկը: Ներկայացուած տեղի ունեցած է վիչեցա ֆաղաֆը 1942, Յունիս 14ին, իտալական Կարմիր խաչին ի նպաստ:

Ինչ որ նկատելի է իր երգին մէջ եւ գոր կը մատնանշեն օրաքերքերն ալ, այն է՝ որ նէ կատարեալ տիրապետութիւն ունի գեղեցիկ երգի արուեստին: Իր դաշնակահարուհիի պարագան կու տայ իրեն այնպիսի երաժշտականութիւն մը գիտակից, հասուն եւ վստահ՝ որ ձայնի ելիւնջներուն, զգացումի արտայայտութեան մէջ, ի յայտ կը բերէ արուեստի բոլոր նրբերանգները ի հիացումն լսողներուն:

Օր. Մարի Պոտուրեան հայկական անունի պարծանք մըն է իտալիոյ մէջ, մանաւանդ վեներտիկ՝ երգի ու ներդաշնակութեան այս ֆաղաֆին մէջ: Խմբագրութիւնն կը մաղթէ նորանոր յաջողութիւններ, ի պատիւ հայ տաղանդին:

ԽՄԲ.

—000—